

AUDITO IR APSKAITOS TARNYBA

**ATASKAITA
DĖL AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ
AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO**

2012 M.

2013 m. kovo 1 d. Nr. 19-18

Vilnius

Audito ir apskaitos tarnybos (toliau – tarnyba) ataskaita dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2012 metais parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo (Žin., 1999, Nr. 59-1916; 2008, Nr. 82-3233; 2011, Nr. 121-5706) 41 straipsnio 1 dalimi. Šioje ataskaitoje aptariamas atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimas 2012 metais, palyginamieji 2011 metų duomenys ir pateikiama glausta informacija apie atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimą 2011 metais, kuri nebuvo aptarta tarnybos parengtoje ir 2012 m. vasario mėn. paskelbtoje ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2011 metais, kadangi dalis 2011 metais vykdytų kokybės užtikrinimo procedūrų buvo pabaigtos ir sprendimai priimti po ankstesnės ataskaitos paskelbimo.

I. BENDRA INFORMACIJA

Igyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gegužės 17 d. direktyvą dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito 2006/43/EB, priėmus Lietuvos Respublikos audito įstatymo (Žin., 1999, Nr. 59-1916; 2008, Nr. 82-3233) naują redakciją, nuo 2008 m. tarnyba vykdo auditorių ir audito įmonių viešosios priežiūros Lietuvoje funkciją, kuria siekiama užtikrinti finansinių ataskaitų vartotojų pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis ir auditoriaus profesija. Vykdydam šią funkciją, įgyvendinami Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys auditorių ir audito įmonių veiklą bei jos priežiūrą.

Vykdydama auditorių ir audito įmonių viešąją priežiūrą, tarnyba kartu su Lietuvos auditorių rūmais (toliau – Auditorių rūmai) įgyvendina auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą, atlieka tyrimus, ir, jei nustatoma trūkumų, skiria nuobaudas ir duoda nurodymus.

Atlikto audito tyrimai

Tarnybos atliekami atlikto audito tyrimai – audito kokybės patikrinimai, kuriuos esant Audito įstatyme numatytiems atvejams atlieka specialius reikalavimus atitinkantys tarnybos darbuotojai, turintys ne mažesnę kaip 5 metų audito atlikimo patirtį ir neturintys galiojančių drausminių nuobaudų. Tyrimai atliekami pagal Atlikto audito tyrimo metodiką, patvirtintą įstaigos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-19 (Žin., 2009, Nr. 86-3650). Šioje metodikoje, parengtoje įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, 6 punkte nustatyta, kad tyrimas gali būti pradėtas, kai:

- Auditorių rūmai, atsižvelgdami į atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą, kurioje konstatuota reikšmingų audito atlikimo trūkumų, kreipiasi į tarnybą prašydami pradėti tyrimą;
- valstybės institucijos, Auditorių rūmai, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys kreipiasi į tarnybą su pasiūlymu ištirti atliktą auditą;
- valstybių narių ir valstybių ne narių kompetentingos institucijos kreipiasi į tarnybą prašydamos atlikti tyrimą;
- tarnyba išnagrinėja Auditorių rūmų pateiktą siūlomą sprendimą dėl atlikto audito kokybės peržiūros, kurios metu nustatyta atlikto audito kokybės trūkumų, su juo nesutinka ir siekia ištirti atlikto audito ir jo peržiūros kokybę;
- siekiama užtikrinti atlikto audito kokybės peržiūrų kokybę.

Atlikto audito tyrimo metodikos 46 punkte nustatyta, kad atlikto audito tyrimą atliekantys ir jame dalyvaujantys tarnybos darbuotojai tiria ir analizuoja su atliktu auditu susijusią rašytinę ir žodinę informaciją tam, kad:

- nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų, jei auditas turėjo būti atliktas vadovaujantis šiais standartais;
- nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;

- įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- nustatytų, kaip laikomasi Audito įstatymo reikalavimų;
- nustatytų, kaip laikomasi kitų, su audito atlikimu susijusių, teisės aktų nuostatų.

Atlikusi atlikto audito tyrimą vadovaudamasi Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnių nuostatomis tarnyba gali priimti šiuos sprendimus:

- nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą;
- nurodyti Auditorių rūmams sustabdyti auditoriaus pažymėjimo galiojimą ir pavesti auditoriui perlaikyti vieną ar kelis kvalifikacinius auditoriaus egzaminus;
- nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą;
- nurodyti Auditorių rūmams atimti audito įmonės pažymėjimą ir išbraukti audito įmonę iš audito įmonių sąrašo.

Atlikto audito kokybės peržiūros

Audito įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą įgyvendina tarnyba ir Auditorių rūmai.

Audito įstatymas numato tokią atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo tvarką, kurioje tarnybai suteikta išskirtinė vieta ir teisės. Audito įstatyme nustatyta, kad tarnyba:

- ✓ nustato audito kokybės užtikrinimo organizavimo tvarką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina atlikto audito kokybės peržiūros metodiką;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina ir atšaukia kontrolierius;
- ✓ Auditorių rūmų teikimu tvirtina metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus;
- ✓ nustato kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarką;
- ✓ nustato atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitos reikalavimus.

Audito įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad galioja tik tie Auditorių rūmų sprendimai dėl audito kokybės peržiūros ataskaitų, kuriose nustatyti atlikto audito kokybės trūkumai, kuriems tarnyba pateikė savo įvertinimą. Vadovaujantis Audito įstatymo 37 straipsnio 3 dalimi tarnyba, išnagrinėjusi Auditorių rūmų siūlomą sprendimą dėl auditorių ir audito įmonių, kurių audito kokybės peržiūrų metu nustatyta trūkumų, priima vieną iš šių sprendimų:

- pritaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir siūlo kitokį sprendimą;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir paveda, kad atlikto audito kokybės peržiūra būtų pakartotinai atlikta kito kontrolieriaus arba būtų atlikta papildoma atlikto audito kokybės peržiūra;
- nepitaria Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir atlieka audito tyrimą.

Svarbią vietą audito viešosios priežiūros sistemoje užima finansų ministro įsakymu patvirtintas tarnybos kolegialus patariamasis organas – Audito priežiūros komitetas (toliau – komitetas). 3 nepraktikuojančius komiteto narius trejiems metams skiria Lietuvos bankas ir vieną nepraktikuojantį narį skiria Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Likusius 3 narius trejiems metams skiria Auditorių rūmai ir kitos auditorius vienijančios profesinės organizacijos. Tokia komiteto sudėtis, kai daugumą narių sudaro nepraktikuojantys, t. y. su audito profesija nesusiję asmenys, ir praktikuojančių auditorių atstovų mažuma, užtikrina pagrįstų, objektyvių, skaidrių ir nešališkų sprendimų priėmimą. Atskaitoje aptariamam laikotarpiu galiojusi komiteto sudėtis buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 1K-369 (pakeistas 2012 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. 1K-061):

1. Ingrida Muckutė – Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento direktorė (komiteto pirmininkė), ją pavaduojanti narė – Ramutė Bužavienė, Finansų ministerijos Apskaitos metodologijos departamento Apskaitos ir audito skyriaus vyriausioji specialistė;

2. Vaidas Cibas – Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Reguluojamos rinkos priežiūros skyriaus viršininkas (komiteto pirmininko pavaduotojas), jį pavaduojanti narė – Daiva Dėdinienė, Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Reguluojamos rinkos priežiūros skyriaus vyriausioji specialistė;

3. Loreta Daškevičienė – Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Riziką ribojančios priežiūros departamento Priežiūros politikos skyriaus vyriausioji specialistė, ją pavaduojanti narė – Jurga Kamienė, Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Riziką ribojančios priežiūros departamento Priežiūros politikos skyriaus vyriausioji specialistė;

4. Jolanta Gruodienė – Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamento Metodikos ir informacijos skyriaus vyriausioji ekonomistė, ją pavaduojantis narys – Jurgis Balaišis, Lietuvos banko Vidaus audito skyriaus viršininkas;

5. Elena Jankevičienė – auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė, ją pavaduojanti narė - Laima Stasytienė Tinglum, auditorė, Lietuvos auditorių asociacijos narė;

6. Jurgita Kirvaitienė – Lietuvos auditorių rūmų prezidentė, ją pavaduojantis narys – Jonas Akelis, Lietuvos auditorių rūmų prezidiumo narys;

7. Jolanda Petkuvienė – auditorė, Smulkių ir vidutinių audito įmonių asociacijos pirmininkė, ją pavaduojanti narė – Rima Pavalkienė, auditorė, Smulkių ir vidutinių audito įmonių asociacijos tarybos narė.

Komiteto pritarimas būtinas priimant sprendimą dėl daugumos klausimų susijusių su auditorių ir audito įmonių viešąja priežiūra. Išskirtini šie su atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimu susiję klausimai, dėl kurių sprendimus tarnyba priima suderinusi su komitetu:

- ✓ Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos tvirtinimas;
- ✓ Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos nustatymas;
- ✓ Reikalavimų atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitai nustatymas;
- ✓ Atlikto audito tyrimo ir peržiūros rezultatų tvirtinimas, įskaitant susijusius nurodymus ir drausmines nuobaudas;
- ✓ Auditorių kontrolierių tvirtinimas;
- ✓ Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimas.

Auditorių rūmai, užtikrindami atlikto audito kokybę, organizuoja atlikto audito kokybės peržiūras.

Atlikto audito peržiūros – periodiniai auditorių ir audito įmonių patikrinimai, kuriuos atlieka Auditorių rūmų atrenkami ir tarnybos tvirtinami auditoriai kontrolieriai.

Audito įstatyme nustatyta, kad peržiūros turi būti organizuojamos taip, kad:

- ✓ ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą;
- ✓ ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų.

Auditorių rūmai, atsižvelgdami į įstatyme nustatytus atlikto audito kokybės užtikrinimo organizavimo principus, taip pat į iš trečiųjų asmenų gautą informaciją apie galimai netinkamai atliktą auditą, vadovaudamiesi Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos aprašo (Žin., 2009, Nr. 95-4072) nuostatomis sudaro ir teikia tarnybai tvirtinti metinius auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planus, kuriuose be kita ko turi būti nurodyti auditoriai kontrolieriai, atliksiantys konkrečių audito įmonių ir auditorių atlikto audito kokybės peržiūras.

Vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 6 dalies 3 punktu auditorius kontrolierius tvirtina ir atšaukia tarnyba Auditorių rūmų teikimu. Auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo, kvalifikacijos kėlimo tvarką nustato tarnybos direktoriaus 2008 m. lapkričio 14 d. įsakymu Nr. VAA-2 patvirtintas, tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. VAA-27 pakeistas Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašas (Žin., 2010, Nr. 44-2168).

Minėtame tvarkos apraše nustatyta, kad auditorius kontrolierius turi atitikti šiuos pagrindinius reikalavimus:

- ✓ turėti ne mažesnę kaip 5 metų auditoriaus ar valstybės narės auditoriaus patirtį;
- ✓ būti atestuotasis auditorius Lietuvoje arba valstybės narės auditorius, kuriam auditoriaus vardą suteikė tarnyba;
- ✓ turėti dviejų atestuotųjų ir praktikuojančių auditorių rekomendacijas;
- ✓ kandidatuodamas į kontrolierius, neturėti neišnagrinėtų klientų ar trečiųjų asmenų pretenzijų dėl audito atlikimo kokybės ar etikos kodekso pažeidimų;
- ✓ neturėti galiojančių drausminių nuobaudų

Tarnyba, komitete išnagrinėjusi pateiktas auditorių kontrolierių kandidatūras, jų tinkamumą atlikti atlikto audito kokybės peržiūras, 2010 m. gegužės 7 d. tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. VAA-33 „Dėl auditorių kontrolierių tvirtinimo“ patvirtino žemiau nurodytus kontrolierius 2010 – 2012 metais atlikti atlikto audito kokybės peržiūras:

1. Jolantą Janušauskiene,
2. Birutę Petrauskiene,
3. Petrą Ramanauską,
4. Ritą Verbickienę.

Vadovaujantis Reikalavimų auditoriams kontrolieriams, auditorių kontrolierių parinkimo, rengimo ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašo nuostatomis, siekiant užtikrinti skaidrų ir objektyvų auditorių kontrolierių parinkimą Auditorių rūmai tarnybai kartu su kandidatų sąrašu, taip pat teikia informaciją apie dokumentus pateikusius, bet neteikiamus tvirtinti kandidatus ir nurodomos priežastys, kodėl šie kandidatai neteikiami tvirtinti.

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros atliekamos vadovaujantis tarnybos direktoriaus 2009 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. VAA-17 patvirtinta Atlikto audito kokybės peržiūros metodika (Žin., 2009, Nr. 85-3633). Pagal šios metodikos, parengtos įgyvendinant Audito įstatymo nuostatas, reikalavimus auditorius kontrolierius turi siekti, kad peržiūrai parenkamos užduotys atspindėtų visas auditoriaus audituotas veiklos sritis ir kad peržiūra atskleistų galimus atlikto audito kokybės trūkumus. Atsižvelgiant į ypatingą svarbą visuomenei, auditorius kontrolierius į tikrinamas užduotis privalo įtraukti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditą ir viešojo intereso įmonės auditą, jeigu auditorius tokias įmones auditavo. Atlikto audito kokybės peržiūros metodikos 22 punkte nurodyta, kad, atlikdamas peržiūrą, auditorius kontrolierius tikrina su konkrečiu atliktu auditu susijusius dokumentus, kad:

- ✓ nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi nacionalinių audito standartų nuostatų¹;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitų profesinės etikos principų;
- ✓ Auditorių rūmų prezidiumo nustatyta tvarka įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- ✓ nustatyti, kaip laikomasi su audito atlikimu susijusių teisės aktų nuostatų.

Auditorių rūmų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitų nagrinėjimo ir susijusių sprendimų priėmimo procedūros nustatytos Atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo

¹ Taikoma iki 2009 m. sausio 1 d. prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinių ataskaitų auditui, kuris atliktas pagal nacionalinius audito standartus.

Lietuvos auditorių rūmuose tvarkos apraše. Šiame tvarkos apraše apibrėžti Auditorių rūmuose audito kokybės užtikrinimą įgyvendinantys asmenys, jų funkcijos ir teisės, sprendimų priėmimo procedūros ir procesai. Atsižvelgdami į šio tvarkos aprašo nuostatas Auditorių rūmai nagrinėja auditorių kontrolierių peržiūros ataskaitas ir kitą susijusią informaciją, tvirtina peržiūros ataskaitas, kuriose trūkumų nustatyta ar trūkumų nenustatyta, ir patvirtintas peržiūros ataskaitas pateikia tarnybai. Reikalavimai, kuriais vadovaudamiesi auditoriai kontrolieriai rengia atlikto audito peržiūros ataskaitas, įtvirtinti tarnybos patvirtintoje Atlikto audito kokybės peržiūros metodikoje. Nustatant reikalavimus peržiūros ataskaitai siekiama, kad auditorių kontrolierių paruoštos peržiūrų ataskaitos suteiktų išsamią ir vienprasmę informaciją, reikalingą teisingiems sprendimams priimti.

Jei pagal patvirtintą planą atlikus atlikto audito kokybės peržiūras nustatoma audito atlikimo kokybės trūkumų, vadovaujantis Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 5 punktu Auditorių rūmai, tarnybai teikia įvertinti siūlomą sprendimą.

Pagal Audito įstatymo 38 ir 39 straipsnius Auditorių rūmai, išnagrinėję ir tvirtindami atlikto audito kokybės peržiūros ataskaitą gali siūlyti šiuos sprendimus:

- ✓ nurodyti auditoriui arba audito įmonei ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą;
- ✓ nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir nurodyti terminą). Šis nurodymas gali būti skirtas kartu su drausmine nuobauda (įspėjimu);
- ✓ auditoriui arba audito įmonei pareikšti įspėjimą.

II. AUDITORIŲ IR AUDITO ĮMONIŲ ATLIKTO AUDITO KOKYBĖS PERŽIŪROS

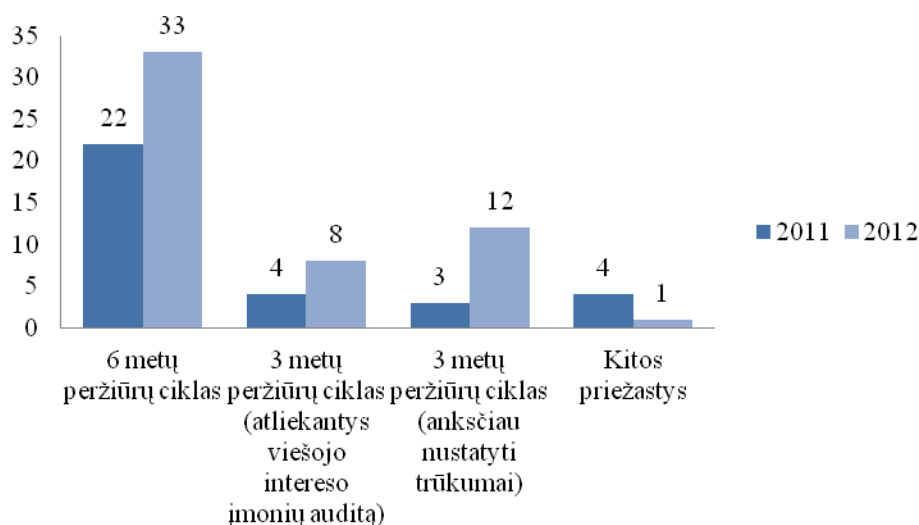
Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2012 metų planas, Auditorių rūmų, įvertinusių praeitų atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatus, Audito įstatyme nustatytus peržiūrų organizavimo principus, teikimu buvo patvirtintas tarnybos direktoriaus 2012 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. VAA-15 „Dėl 2012 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų plano tvirtinimo“. Šiame plane buvo numatyta atlikti 54 audito įmonių ir 101 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūras. Palyginus su 2011 metų peržiūrų planu, numatyta atlikti 21 audito įmonės ir 55 auditoriaus atlikto audito kokybės peržiūra daugiau. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimo į 2011 ir 2012 m. kokybės peržiūrų planus priežastys atskleistos 1 lentelėje (lentelės duomenys taip pat pavaizduoti 1 paveiksle).

1 lentelė. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimas į 2011 ir 2012 m. kokybės peržiūrų planus.

Įtraukimo į peržiūrų planą pagrindas	Audito įmonių skaičius ²	
	2011 m.	2012 m.
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės	22	33
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, atliekantys viešojo intereso įmonių auditą	4	8
Audito įstatymo reikalavimas, kad ne rečiau kaip kartą per 3 metus būtų patikrinti auditoriai ir audito įmonės, kurių atlikto audito kokybės peržiūros ir (arba) tyrimo metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų	3	12
Kitos priežastys ³	4	1
Iš viso	33	54

² Audito įstatyme nustatyta, kad auditą atlikti gali tik auditorius, kuris dirba audito įmonėje arba audito veikla verčiasi savarankiškai. Kadangi auditoriai, kurie verčiasi savarankiškai į 2011 m. ir 2012 m. auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą nebuvo įtraukti, nurodomas tik audito įmonių skaičius.

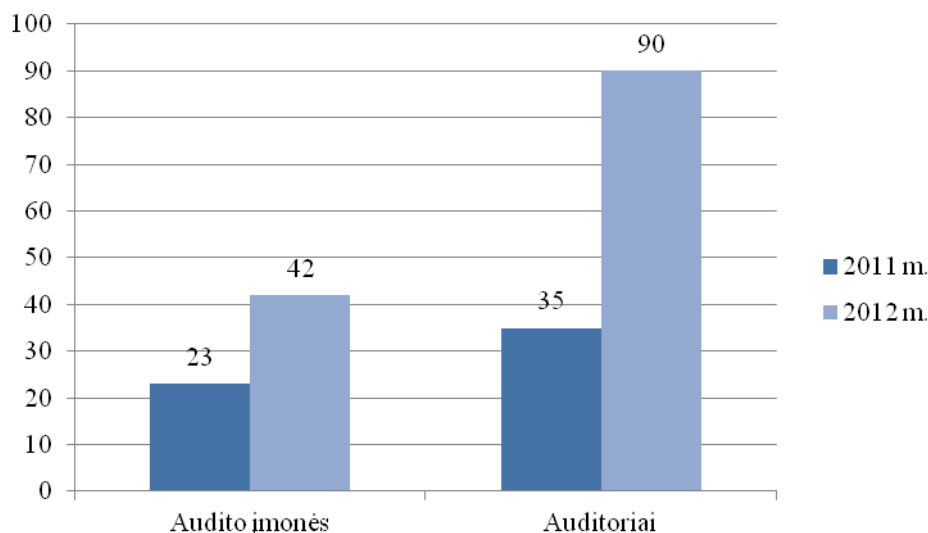
³ Dėl įvairių priežasčių neatlikta anksčiau planuota peržiūra, Auditorių rūmų siūlymu ir pan.

1 paveikslas. Audito įmonių ir jose dirbančių auditorių įtraukimas į 2011 ir 2012 m. kokybės peržiūrų planus

Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2012 metų planas buvo pakeistas 4 kartus (tarnybos direktoriaus 2012 m. rugpjūčio 24 d įsakymas Nr. VAA-22, 2012 m. rugsėjo 26 d įsakymas Nr. VAA-34, 2012 m. lapkričio 22 d įsakymas Nr. VAA-39, 2013 m. sausio 3 d įsakymas Nr. VAA-1). Iš peržiūrų plano dėl įvairių objektyvių priežasčių (auditoriaus liga, nebuvo atlikta auditų, kuriuos atlikto audito kokybės peržiūros metu būtų galima patikrinti, panaikintas auditoriaus pažymėjimo galiojimas ir audito įmonė išbraukta iš audito įmonių sąrašo) buvo išbraukta 12 audito įmonių ir 13 auditorių. Atsižvelgus į Lietuvos auditorių rūmų kreipimąsi ir į gautą informaciją apie auditorius, audito įmonėje atlikusius auditus, į 2012 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą papildomai buvo įtraukti 2 auditoriai. 2013 m. sausio 3 d įsakymu Nr. VAA-1 pakeistame 2012 m. plane numatyta atlikti 42 audito įmonių ir 90 auditorių atlikto audito kokybės peržiūras.

2011 metų peržiūrų plane po paskutinio pakeitimo 2011 m. gruodžio 20 d. liko 23 audito įmonės ir 35 auditoriai. (2011 ir 2012 metų peržiūrų planų po pakeitimų apibendrinti duomenys pateikti 2 paveiksle)

2 paveikslas. 2011 ir 2012 metų peržiūrų planų (po pakeitimų) apibendrinti duomenys

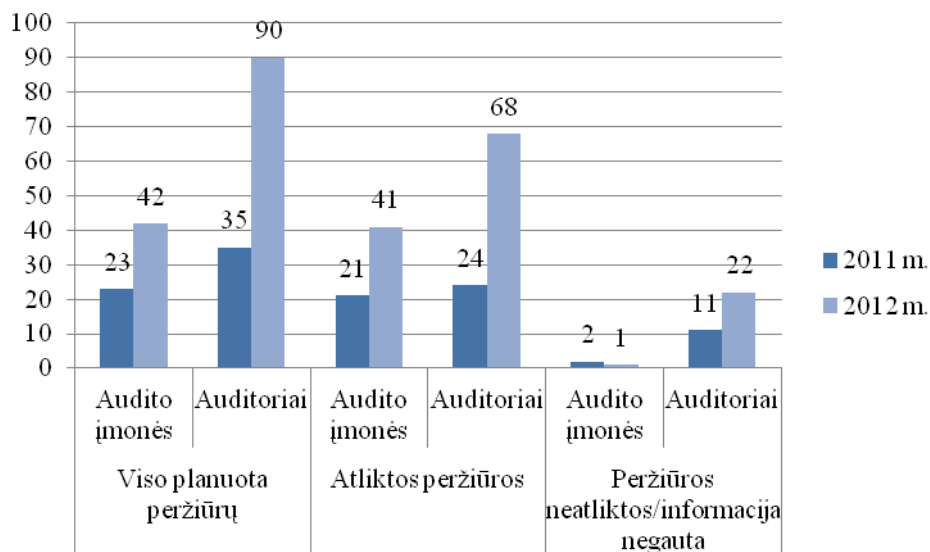
Auditorių rūmų tarnybai pateiktais duomenimis Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2012 metų planas iki 2013 m. kovo 1 d. buvo iš dalies įvykdytas, atliktų peržiūrų metu patikrinta 41 audito įmonė ir 68 jose dirbantys auditoriai (apibendrinti rezultatai pateikiami 2 lentelėje ir 3 paveiksle).

2 lentelė. Auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų 2011 ir 2012 metų rezultatai.

Metai	Iš viso planuota peržiūrų pagal patvirtintą planą (po pakeitimų)		Be trūkumų		Trūkumai		Reikšmingi trūkumai		Peržiūros neatliktos/informacija negauta	
	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių	įmonių	auditorių
2011	23	35	17	19	4	4	0	1	2	11
2012	42	90	35	60	6	6	0	2	1	22

22 auditorių atlikto audito kokybės peržiūros 2012 metais nebuvo atliktos, nes pagal Auditorių rūmų pateiktą informaciją auditoriai audito veiklos nevykdė.

Tarnyba iki 2013 m. kovo 1 d dar nebuvo gavusi 1 audito įmonės kokybės peržiūros ataskaitos, todėl informacija apie šią peržiūrą, nustatytus ar nenustatytus trūkumus, šioje ataskaitoje neteikiama.

3 paveikslas. 2011 ir 2012 m. planuotos ir atliktos auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūros.

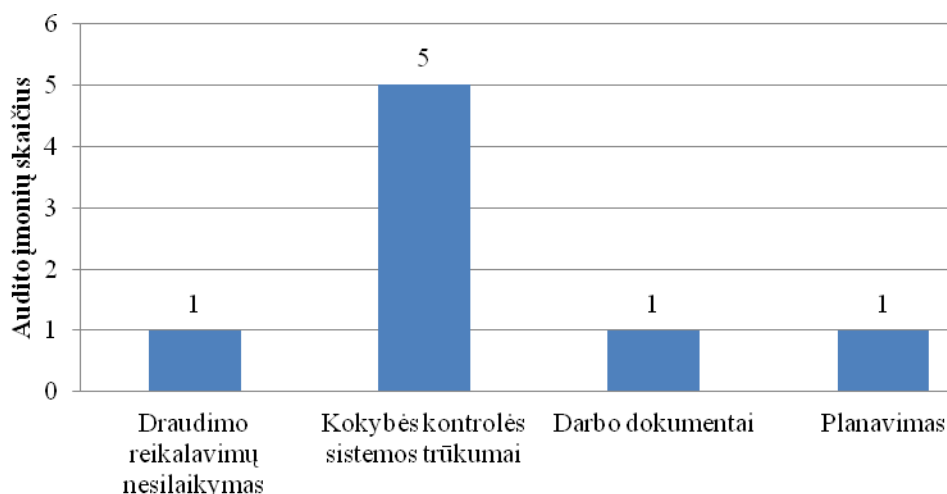
Vykdydami Audito įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 4 punkto įpareigojimą Auditorių rūmai išnagrinėjo ir patvirtino bei tarnybai iki 2013 m. kovo 1 d. pateikė auditorių kontrolierių atliktų 41 audito įmonės ir 68 auditorių atlikto audito kokybės peržiūrų ataskaitas.

Apibendrinus atlikto audito kokybės peržiūrų rezultatus, galima teigti, kad dalis audito įmonių nesilaikė Audito įstatymo 20 straipsnyje nustatytų reikalavimų audito įmonių civilinės atsakomybės draudimui, tinkamai neįgyvendino kokybės kontrolės sistemos, buvo identifikuoti trūkumai planavimo, darbo dokumentų srityse. Auditorių atlikto audito trūkumai nustatyti šiose srityse: auditoriaus išvada, audito planavimas, audito įrodymai, darbo dokumentai, finansinės ataskaitos.

Pagal Auditorių rūmų tarnybai iki 2013 m. kovo 1 d. pateiktų audito įmonių peržiūrų ataskaitų duomenis 2012 metų peržiūrų metu buvo nustatyti šie **audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumai** (apibendrinti duomenys pateikiami 4 paveiksle):

- 1) 1 audito įmonė nesilaikė Audito įstatymo 20 straipsnio reikalavimų dėl civilinės atsakomybės draudimo, t.y. audito įmonės veikla nebuvo apdrausta.
- 2) 5 audito įmonėse kokybės kontrolės sistema nebuvo tinkamai įgyvendinta (t.y. peržiūrų metu nustatyta, kad faktiškai kokybės kontrolė pagal 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatas nebuvo vykdoma ar nepilnai vykdoma, neįgyvendinamas reikalavimas vykdyti audito įmonės kokybės kontrolės sistemos stebėseną ar šis reikalavimas įgyvendintas netinkamai, neužtikrinant, kad 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto laikymosi patikrinimą atliktų auditorius, nedalyvavęs užduoties atlikime).
- 3) 1 audito įmonės peržiūros metu buvo nustatyti trūkumai darbo dokumentų srityje.
- 4) 1 audito įmonės peržiūros metu buvo nustatyti trūkumai planavimo srityje.

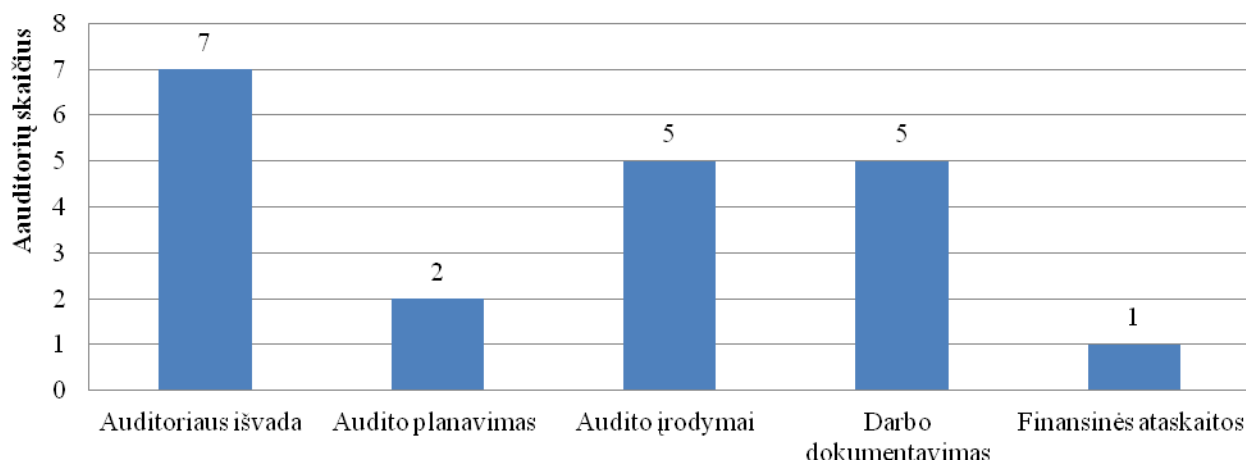
4 paveikslas. **Audito įmonių veiklos ir audito atlikimo trūkumai**

Pagal Auditorių rūmų iki 2013 m. kovo 1 d. pateiktų auditorių atlikto audito peržiūrų ataskaitų duomenis peržiūrų metų buvo nustatyti **auditorių audito atlikimo trūkumai šiose srityse** (apibendrinti duomenys pateikiami 5 paveiksle):

- 1) **Auditoriaus išvada (trūkumų nustatyta iš viso 7 auditorių atlikto audito peržiūrų metu):**
  - išvadose pareikšta nepagrįsta nuomonė apie finansines ataskaitas, kadangi auditorių atlikto audito metu nebuvo surinkti ir dokumentuoti pakankami ir tinkami įrodymai auditoriaus nuomonei apie audituotas finansines ataskaitas pagrįsti ar iš surinktų įrodymų nebuvo padarytos tinkamos išvados (5 auditoriai).
  - modifikuotoje auditoriaus išvadoje pareikšta sąlyginė nuomonė, tačiau sąlyginės nuomonės pagrindas aprašytas neaiškiai ar neaprašytas sumos, dėl kurios auditoriaus nuomonė buvo sąlygojama, poveikis finansinėms ataskaitoms (2 auditoriai).
  - išvadoje vartojami netikslūs audito išvados pastraipų pavadinimai (1 auditorius).
  - auditoriaus išvadoje netinkamai pateikta nuomonė apie metinį pranešimą ar veiklos ataskaitą (t. y. nepateikta nuomonė apie metinį pranešimą, pateikta nuomonė apie metinį pranešimą, nors

įmonė tokio nerengė ar vietoje veiklos ataskaitos pateikiama nuomonė apie kitą finansinę ataskaitą) (3 auditoriai).

- 2) **Audito planavimas (trūkumų nustatyta iš viso 2 auditorių atlikto audito peržiūrų metu).** Peržiūrų metu nustatyta, kad nebuvo parengtas išsamus planas, kuris apimtų audito procedūrų pobūdžio, laiko, apimties aprašymą, neparengtos išsamios programos, kuriose nurodyta įrodymų rinkimo procedūrų rūšys, atlikimo laikas, apimtis ar numatant tolimesnių audito procedūrų pobūdį, laiką, apimtį nebuvo atsižvelgta į reikšmingo iškraipymo riziką.
- 3) **Audito įrodymai (trūkumų nustatyta iš viso 5 auditorių atlikto audito peržiūrų metu).** Peržiūrų metu nustatyta, kad nebuvo surinkti pakankami ir tinkami įrodymai šiose srityse:
  - Atsargų (4 auditoriai).
  - Reikšmingo iškraipymo rizikos sumažinimo ir vertinimo (4 auditoriai)
  - Įsipareigojimų (1 auditorius).
  - Ilgalaikio turto (3 auditoriai).
  - Pajamų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui (3 auditoriai).
  - Sąnaudų ir jų priskyrimo atitinkamam laikotarpiui (3 auditoriai).
  - Kitų, kurių reikšmingo iškraipymo rizika auditoriaus manymu nėra didelė (1 auditorius).
- 4) **Darbo dokumentavimas (5 auditoriai).** Peržiūrų metu nustatyta, kad auditorių darbo dokumentuose nepateikti visi auditoriaus nuomonei svarbūs įrodymai ar darbo dokumentuose pateikta nepakankamai informacijos apie iš audito procedūrų gautus rezultatus, audito įrodymais pagrįstas išvadas, atliktų audito procedūrų pobūdį, laiką, apimtį.
- 5) **Finansinės ataskaitos (1 auditorius).** Peržiūros metu nustatyta, kad finansinėse ataskaitose neatskleista visa informacija, kuri turėtų būti atskleista pagal teisės aktus, reglamentuojančius finansinių ataskaitų sudarymą.

5 paveikslas. Auditorių audito atlikimo trūkumai

Vadovaujantis Audito įstatymu tarnyba turi pateikti Auditorių rūmų siūlomų sprendimų dėl auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų, kurių metu nustatyta trūkumų, ir siūlomų drausminių nuobaudų ir nurodymų, įvertinimus. Tarnybai priimant sprendimus dėl Auditorių rūmų siūlomų sprendimų įvertinimo

yra būtinas komiteto pritarimas. Iki 2013 m. kovo 1 d. komitetas apsvaustė ir priėmė nutarimus dėl 9 auditorių ir (ar) audito įmonių Auditorių rūmų siūlytų sprendimų. Komitetas 7 Auditorių rūmų siūlomiems sprendimams pritarė ir 2 Auditorių rūmų sprendimams nepritarė. (Auditorių rūmų siūlomi sprendimai ir jų įvertinimas pateikiami 3 lentelėje)

3 lentelė. Auditorių rūmų, 2012 m. atlikus peržiūras ir jų metu nustatytus audito atlikimo trūkumų, pateikti siūlymai ir jų įvertinimas

Pateikti įvertinti Auditorių rūmų sprendimai	Priimti Audito priežiūros komiteto nutarimai
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema (rekomenduojant auditoriaus išvados tema), bei apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą.	Pritarti Auditorių rūmų siūlomam sprendimui
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 40 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema, bei apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą.	Pritarti Auditorių rūmų siūlomam sprendimui
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų tema, bei apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą	Atsižvelgiant į nustatytą audito atlikimo trūkumų pobūdį, siūlomas auditoriui papildomai išklausti kvalifikacijos kėlimo valandų skaičius įvertintas kaip nepakankamas. Todėl nepritarata Auditorių rūmų siūlomam sprendimui ir priimtas nutarimas vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 24 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų tema ir apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą.
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 16 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema (rekomenduojant išklausti po 8 val. audito įrodymų ir auditoriaus darbo dokumentų temomis), bei apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą	Iškylus detalesnės informacijos poreikiui vertinant peržiūros metu nustatytą trūkumų reikšmingumą, nepritarata Auditorių rūmų sprendimui ir priimtas nutarimas atlikti auditoriaus atlikto audito tyrimą.

<p>Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos auditorių rūmų prezidiumas nutarė audito įmonę išbraukti iš audito įmonių sąrašo, o auditoriui panaikinti auditoriaus vardą, neskirti šiai audito įmonei ir joje dirbusiam buvusiam auditoriui nurodymų ir drausminių nuobaudų dėl jų atlikto audito kokybės peržiūros metu nustatytų trūkumų.</p>	<p>Pritarti Auditorių rūmų siūlomam sprendimui</p>
<p>Atsižvelgiant į tai, kad audito įmonė einamuju metu Audito įstatymo 20 straipsnyje numatytų reikalavimų dėl audito įmonių civilinės atsakomybės draudimo laikosi, neskirti Lietuvos Respublikos audito įstatymo 39 straipsnio 1 dalyje nurodytų drausminių nuobaudų ir neduoti Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnyje nurodytų privalomų vykdyti nurodymų už peržiūros metu nustatytą šių reikalavimų nesilaikymo faktą ankstesniu laikotarpiu.</p>	<p>Pritarti Auditorių rūmų siūlomam sprendimui</p>
<p>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktu nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2013 m. gruodžio 15 d. išklausti 4 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandas tarptautinių audito standartų tema (rekomenduojant auditoriaus išvados tema), bei apie nurodymo įvykdymą informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą.</p>	<p>Pritarti Auditorių rūmų siūlomam sprendimui</p>
<p>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1 punktu nurodyti 2 audito įmonėms pilnai įgyvendinti įmonėje 1-ajame Tarptautiniame kokybės kontrolės standarte numatytą stebėsenos procesą ir iki 2013 m. rugsėjo 15 d. raštu informuoti Audito kokybės kontrolės komitetą apie šių nurodymų įvykdymą, detalai apibūdinant kaip buvo vykdomas stebėsenos procesas (nurodant kada buvo atliktas užbaigtų užduočių patikrinimas), kokie stebėsenos proceso rezultatai ir kaip buvo dokumentuotos politika ir procedūros, įgyvendinant 1-ajame Tarptautiniame kokybės kontrolės standarte numatytą kokybės kontrolės sistemos stebėsenos elementą.</p>	<p>Pritarti abiem Auditorių rūmų siūlomiems sprendimams</p>

Auditorių rūmai atlikę 2 auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūras ir nustatę reikšmingų atlikto audito trūkumų kreipėsi į tarnybą siūlydami inicijuoti 2 auditorių atlikto audito tyrimą.

Šioje ataskaitoje taip pat pateikiama informacija apie po 2012 m. kovo 1 d. priimtus Auditorių rūmų siūlomų sprendimų įvertinimus, siūlytus dėl pagal 2011 metų auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūrų planą atliktų audito įmonių ir auditorių atlikto audito peržiūrų ir neaprašytus Ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių kokybės užtikrinimo 2011 metais.

Tarnyba 1 Auditorių rūmų siūlomam sprendimui pritarė ir 8 Auditorių rūmų siūlomiems sprendimams nepritarė.

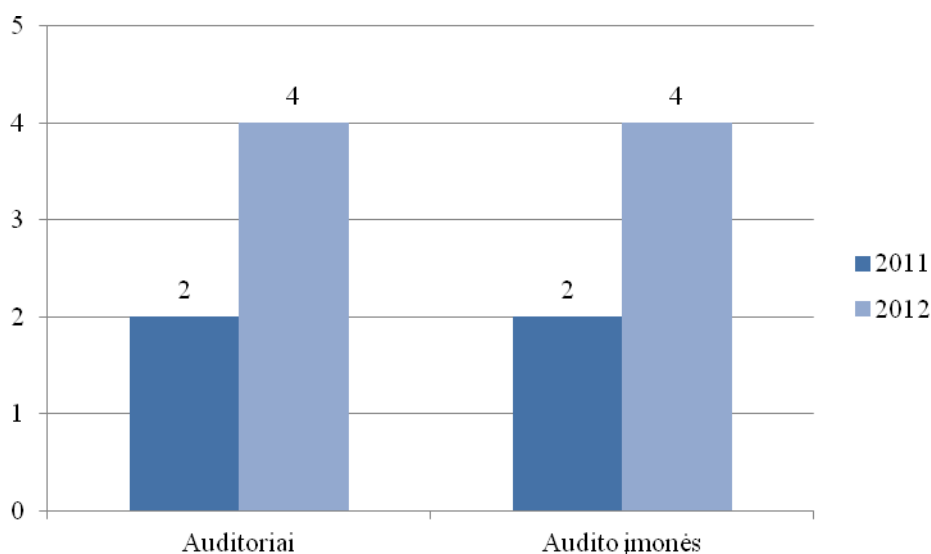
Tarnyba pritarė Auditorių rūmų siūlomam sprendimui nurodyti 1 auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2012 m. gruodžio 15 d. išklaudyti 20 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema.

Tarnyba patikslino 2 Auditorių rūmų siūlomus sprendimus nurodyti audito įmonėms įdiegti įmonėje kokybės kontrolės sistemą. Pripažinus trūkumus pakartotiniais, buvo nepritarta Auditorių rūmų siūlomam sprendimui nurodyti 1 auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2012 m. gruodžio 15 d. išklaudyti 20 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema, bet buvo nuspręsta siūlyti nurodyti auditoriui papildomai kelti profesinę kvalifikaciją – iki 2012 m. gruodžio 15 d. išklaudyti 20 auditoriaus kvalifikacijos kėlimo kursų valandų tarptautinių audito standartų tema ir auditoriui pareikšti išpėjimą.

Peržiūros metu nustatytus 2 audito įmonių ir 3 auditorių atlikto audito trūkumus pripažinus galimai reikšmingais, nepritarta Auditorių rūmų siūlomiems sprendimams duoti privalomą nurodymą audito įmonėms įdiegti įmonėje kokybės kontrolės sistemą, 2 auditoriams nurodyti papildomai kelti profesinę kvalifikaciją po 16 val. ir 1 auditoriui 24 val., ir priimtas sprendimas inicijuoti auditorių ir audito įmonių atlikto audito tyrimą.

III. ATLIKTO AUDITO TYRIMAI

2012 metais buvo pradėti 4 tyrimai: 1 tyrimas pradėtas vadovaujantis Audito įstatymo 36 straipsnio 3 dalies 1 punktu ir Atlikto audito tyrimo metodikos 6.2 punktu, tai yra įstaigai gavus kitos institucijos kreipimąsi su pasiūlymu ištirti atliktą auditą, o 3 tyrimai pradėti vadovaujantis Audito įstatymo 37 straipsnio 3 dalies 4 punktu ir Atlikto audito tyrimo metodikos 6.4 punktu, tai yra įstaigai nepritarus Auditorių rūmų siūlomam sprendimui. 2012 m. tarnyba atlikto 4 atlikto audito tyrimus, kurie iki 2013 m. kovo 1 d. buvo apsvarstyti komitete ir dėl jų priimti nutarimai. 2011 m. tarnyba atlikto 2 auditorių ir 2 audito įmonių atlikto audito tyrimus. Vienas atlikto audito tyrimas, kuris buvo baigtas 2011 m. pabaigoje ir dėl kurio sprendimas buvo priimtas 2012 m. sausio mėn., aprašytas 2012 m. vasario mėn. paskelbtoje ataskaitoje dėl auditorių ir audito įmonių audito kokybės užtikrinimo 2011 metais. (2011 ir 2012 metais atlikti audito tyrimai atskleisti 6 paveiksle)

6 paveikslas. 2011 ir 2012 metais atlikti tyrimai

Atlikus tyrimus 2012 m. buvo nustatyta 4 auditorių ir 4 audito įmonių audito atlikimo trūkumų.

Apibendrinus atlikto audito tyrimų rezultatus, galima teigti, kad **audito įmonės tinkamai neįgyvendino kokybės kontrolės reikalavimų (trūkumų nustatyta 4 audito įmonių tyrimo metu)**. Audito įmonėse įdiegta kokybės kontrolės sistema neužtikrino tinkamo 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto reikalavimų įgyvendinimo, o faktiškai vykdytos kokybės kontrolės procedūros yra neatitinkančios patvirtintos Kokybės kontrolės politikos šiose srityse:

- 1) nevykdytos naujų ir tęstinių santykių su klientais ir konkrečių auditų prisiėmimo ir tęsimo procedūros (1 audito įmonė);
- 2) netinkamai vykdytos procedūros, susijusios su užtikrinimo užduoties grupės paskyrimu, jos darbo peržiūra, priežiūra (1 audito įmonė);
- 3) neužtikrinamas darbo dokumentavimo savalaikiškumas (3 audito įmonės);
- 4) netaikomos konsultavimosi procedūros (1 audito įmonė);
- 5) nepateikta tinkamų dokumentavimo įrodymų dėl stebėsenos vykdymo (2 audito įmonės).

Apibendrinus atlikto audito tyrimų rezultatus auditorių atlikto audito trūkumai nustatyti šiose srityse: auditoriaus išvada, audito planavimas, audito įrodymai, darbo dokumentai (apibendrinti duomenys pateikiami 7 paveiksle):

1) **Auditoriaus išvada (trūkumų nustatyta 4 auditorių atlikto audito tyrimo metu):**

- ✓ Išvadoje pareikšta nepagrįsta nuomonė apie finansines ataskaitas, kadangi auditoriaus atlikto audito metu nebuvo surinkti ir dokumentuoti pakankami ir tinkami įrodymai auditoriaus nuomonei apie audituotas finansines ataskaitas pagrįsti (1 auditorius).
- ✓ Netinkamai identifikuotos modifikavimo priežastys, dėl ko netinkamai suformuluota „Sąlyginės nuomonės“ pastraipos informacija (3 auditoriai).
- ✓ Nors nustatyta reikšmingų klaidų finansinėse ataskaitose, tačiau auditoriaus išvados nemodifikuotos (1 auditorius).
- ✓ Nenustatytos reikšmingos klaidos finansinėse ataskaitose ir pateiktos klaidinančios auditoriaus išvados (2 auditoriai).
- ✓ Audito ataskaita parengta ne pagal reikalavimus (1 auditorius).
- ✓ Teikiant auditoriaus išvadą ar finansinės ataskaitos parengtos pagal *teisingo pateikimo* tvarką, neatliktas įvertinimas ar finansinės ataskaitos teisingai pateiktos (1 auditorius).

2) **Audito planavimas (trūkumų nustatyta 3 auditorių atlikto audito tyrimo metu)**. Tyrimų metu nustatyta,

- ✓ Netinkamai atliktos rizikos vertinimo procedūros, siekiant suplanuoti efektyvias tolesnes audito procedūras tvirtinimo lygmeniu (3 auditoriai).
- ✓ Nesuplanuota užduoties grupės priežiūra bei jos darbo peržiūros pobūdis, atlikimo laikas, apimtis (1 auditorius).

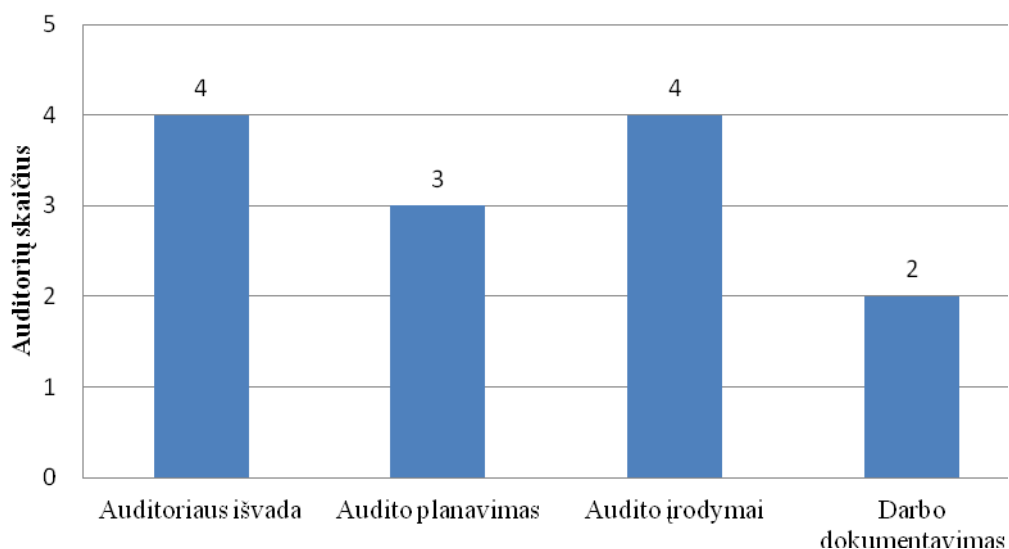
3) **Audito įrodymai (trūkumų nustatyta 4 auditorių atlikto audito tyrimo metu)**. Įvertinus atliktų audito procedūrų metu surinktus audito įrodymus, bei padarytas išvadas ir svarbiausius profesinius sprendimus, kuriais remiantis buvo padarytos išvados, nustatyta, kad nebuvo surinkti pakankami ir tinkami įrodymai šiose srityse ar iš surinktų įrodymų padarytos tinkamos išvados:

- ✓ Atsargų apskaitos metodo taikymo, atsargų buvimo ir jų būklės, atsargose apskaitomo trumpalaikio turto (inventoriaus) vertinimo srityje (3 auditoriai).
- ✓ Abejotinų skolų įvertinimo srityje (2 auditoriai).
- ✓ Atostoginių kaupinių sumos ataskaitiniu ir palyginamuoju laikotarpiu įvertinimo srityje (2 auditoriai).

4) **Darbo dokumentavimas (trūkumų nustatyta 2 auditorių atlikto audito tyrimo metu)**. Tyrimų metu nustatyta, kad:

- ✓ Nedokumentuota kas atliko auditą ir darbo baigimo data, kas peržiūrėjo užduoties grupės atliktą auditą, šios peržiūros data ir apimtis (2 auditoriai).

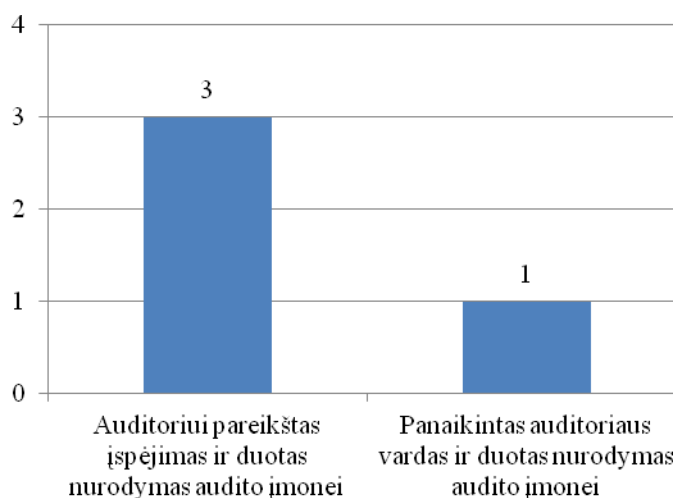
- ✓ Atliktų auditų darbo dokumentuose pateikta nepakankamai informacijos apie iš audito procedūrų gautus rezultatus (1 auditorius).
- ✓ Nepakankamai skiriama laiko auditui dokumentuoti (1 auditorius).

7 paveikslas. Auditorių audito atlikimo trūkumai

Tyrimų rezultatus apsvarsčius komitete, įvertinus visus atlikto audito tyrimo metu nustatytus faktus ir aplinkybes, nustatytų trūkumų reikšmingumą vieno iš šių tyrimų atveju nutarta nurodyti Auditorių rūmams panaikinti auditoriaus vardą ir nurodyti audito įmonei ištaisyti trūkumus, kitų 3 tyrimų atveju nutarta 3 auditoriams pareikšti išpėjimus ir 3 audito įmonėms duoti nurodymus.

2012 metais dėl atliktų auditorių ir audito įmonių atliktų auditų tyrimų priimti sprendimai pavaizduoti 8 paveiksle.

8 paveikslas. 2012 metais dėl atliktų tyrimų priimti sprendimai

Šiuo metu tarnyba atlieka 3 tyrimus, kuriuos baigti ir dėl jų priimti sprendimus tikimasi 2013 m.

IV. TOLIMESNIS AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO SISTEMOS TOBULINIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje paskutiniaisiais metais audito atlikimui pradėti taikyti naujieji tarptautiniai audito standartai ir pakeitus Audito įstatymo reikalavimus numatyta galimybė praktikuoti atskiriems auditoriams, iškilo poreikis peržiūrėti dabar galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius atlikto audito kokybės užtikrinimą. 2013 m. planuojama pakeisti Atlikto audito kokybės peržiūros metodiką, atnaujinant joje numatytas atlikto audito peržiūros metu pildomų klausimynų formas, patikslinant peržiūrų atlikimo procedūras. Taip pat 2013 m. planuojama peržiūrėti ir pakeisti Atlikto audito tyrimo metodiką.

2012 m. pabaigoje buvo parengtas Audito įstatymo 36 ir 43 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Keičiamas 36 straipsnis įgalintų tarnybą esant pagrįstiems įtarimams inicijuoti tyrimą siekiant nustatyti, ar auditorius auditą viešojo intereso įmonėse atliko laikydamasis Audito įstatymo 27 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų ir (arba) audito įmonė viešojo intereso įmonėse auditą atliko laikydamasi Audito įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje nustatyto reikalavimo. Priėmus šį pakeitimą būtų sudarytos prielaidos užtikrinti efektyvesnę atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimą ir užtikrinti didesnę visuomenės interesų apsaugą. Keičiamu 43 straipsniu būtų pakeista komiteto sudėtis, vietoje 1 Lietuvos banko atstovo paskiriant 1 tarnybos atstovą.

Svarstant kokius tolimesnius audito kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimo darbus reikia atlikti, reikia atsižvelgti į 2008 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendaciją 2008/362/EB „Dėl viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių išorės kokybės užtikrinimo“. Ši rekomendacija detalizuoja kaip turėtų būti organizuojamos auditorių ir audito įmonių, atlikusių viešojo intereso įmonių auditus, atlikto audito peržiūros. Rekomendacijoje pabrėžiama, kad tokie reguliariai atliekami patikrinimai turėtų atlikti prevencinio pobūdžio vaidmenį, gerinti tikrinamo auditoriaus ir (arba) audito įmonės atliekamo audito kokybę, jais turėtų būti siekiama stiprinti ir išlaikyti pasitikėjimą teisės aktų nustatytu auditu, finansinėmis ataskaitomis, taigi ir pačiomis finansų rinkomis.

Pažymėtina, kad Lietuva, įgyvendinusi 2006/43/EB Audito direktyvos reikalavimus, į Lietuvos Respublikos audito įstatymą yra perkėlus tik dalį rekomendacijos nuostatų (žemiau išskirtos pagrindinės įgyvendintos nuostatos):

- Audito ir apskaitos tarnyba (viešosios priežiūros institucija) turi galutinę atsakomybę už atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemą (4 rekomendacijos punktas);
- Peržiūrų metodika tvirtinama Audito ir apskaitos tarnybos (6 a punktas);
- Audito ir apskaitos tarnyba turi teisę dalyvauti peržiūrose ir susipažinti su jos medžiaga (7 punktas);
- įdiegta atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemai vadovujančių asmenų nepriklausomumo politika (10 punktas);
- peržiūrų metu tikrinama audito įmonės vidaus kokybės kontrolės sistemos sąranga (17 a punktas).

Tačiau Lietuvoje vis dar nėra perkeltos kitos esminės Europos Komisijos rekomendacijos 2008/362/EB nuostatos, kurios turėtų užtikrinti didesnę audito kokybės užtikrinimo sistemos skaidrumą ir nepriklausomumą nuo audito profesijos įtakos. Tarp šių viešojo intereso įmonių auditą atliekančių audito įmonių ir auditorių periodiniams patikrinimams (peržiūros) taikomų nuostatų, kurias Lietuvoje dar reikėtų įgyvendinti, išskirtinos šios:

- periodiniai patikrinimai (peržiūros) turėtų būti atliekami Audito ir apskaitos tarnybos (viešosios priežiūros institucijos) darbuotojų (5 ir 7 c rekomendacijos punktas);
- periodinių patikrinimų (peržiūros) ataskaita turi būti tvirtinama ir, jei reikia, iš dalies keičiama Audito ir apskaitos tarnybos (6 b punktas);
- atlikto audito kokybės užtikrinimo sistemos finansavimas neturėtų priklausyti nuo asmenų arba organizacijų, atstovaujančių auditoriams ar audito įmonei, pritarimo ar veto teisės (8 punktas);

- asmuo neturėtų būti skiriamas inspektoriumi (kontrolieriumi), jeigu jis yra praktikuojantis auditorių atliekantis auditorius arba yra audito įmonės darbuotojas (11 punktas);
- peržiūrų metu turėtų būti tikrinamas vidaus kokybės kontrolės sistemos veiksmingumas (pvz.: audito rizikos įvertinimas, darbinio reikšmingumo naudojimo pagrįstumas, klientų atrankos ir prisiėmimo proceso veiksmingumas ir t.t.), metinio skaidrumo pranešimo turinys ir tęstinio mokymosi reikalavimų laikymasis (17 b ir c, 18 b punktai);
- patikrintam auditoriui turėtų būti suteiktas ne ilgesnis kaip 12 mėn. nuo patikrinimo ataskaitos paskelbimo dienos laikotarpis trūkumams ištaisyti (20 punktas);
- patikrintam auditoriui per duotą terminą neištaisius trūkumų, Audito ir apskaitos tarnyba (viešosios priežiūros institucija) turėtų atskleisti informaciją apie pagrindinius vidaus kokybės kontrolės sistemos trūkumus rastus periodinio patikrinimo (peržiūros) metu (20 ir 22 punktai).

Pabrėžtina, kad visos šios svarstytinės nuostatos jau yra įgyvendintos daugelyje Europos Sąjungos valstybių. Europos komisija, skatindama tolesnę šios rekomenduotinos praktikos įgyvendinimą, 2011 m. sausio 24 d. Europos audito priežiūros organizacijų grupės (EGAOB) plenarinio susirinkimo metu, paragino valstybių narių viešosios audito priežiūros institucijas įkurti Europos auditorių patikrinimų grupę. Ši darbo grupė buvo įkurta 2011 m. kovo mėn. ir jungia Europos Ekonominės Erdvės valstybes, įdiegusias minėtą Europos Komisijos rekomendaciją. Tarnyba taip pat aktyviai dalyvauja ir toliau planuoja dalyvauti šios organizacijos darbe. Europos audito patikrinimo grupėje siekiama glaudesnio bendradarbiavimo tarp viešosios audito priežiūros institucijų periodinių patikrinimų srityse, aptariamais pagrindiniais patikrinimo metu pastebėti atlikto audito trūkumai ir dalinamasi patikrinimo atlikimo patirtimi.

Taip pat pažymėtina, kad Europos Komisija 2011 m. lapkričio 30 d. paskelbė teisės aktų ir susijusių dokumentų projektus dėl reformos audito rinkoje. Europos Komisija pasiūlymais siekia stiprinti auditorių nepriklausomumą ir skatinti audito įmonių ir auditorių konkurenciją, ypač dėl viešojo intereso įmonių audito, sudaryti galimybes veikti visos Europos Sąjungos mastu ir labiau suvienodinti audito atlikimo sąlygas, stiprinti audito viešosios priežiūros institucijas, griežčiau ir labiau koordinuotai įgyvendinti audito viešąją priežiūrą. Svarbiausi Europos Komisija pasiūlymai:

- numatoma privaloma audito įmonių rotacija;
- konkurencijos sąlygų audito įmonėms, siekiančioms atlikti viešojo intereso įmonės auditorių, gerinimas;
- apribojamos audito įmonių teikiamos ne audito paslaugos;
- numatoma audito srities priežiūra Europos Sąjungos mastu ir glaudesnis audito viešosios priežiūros institucijų bendradarbiavimas;
- galimybė vykdyti audito veiklą visoje Europos Sąjungoje įsigijus audito įmonių Europos pasą;
- numatoma daugiau pareigų ir atsakomybės nepriklausomoms valstybių narių kompetentingoms institucijoms, smarkiai apribojant profesinių organizacijų funkcijas (iki registracijos ir patvirtinimo);
- veiklos sąlygų mažoms ir vidutinėms audito įmonėms gerinimas;
- audito išvados išplėtimas.

Išskirtini šie tarnybai, įgyvendinančiai audito viešąją priežiūrą Lietuvoje, itin aktualūs Europos Komisijos pasiūlymai dėl audito viešosios priežiūros institucijos pareigų ir teisių, ateityje numatantys tokias kompetentingos audito viešosios priežiūros institucijos funkcijas:

- vykdyti atlikto teisės aktų nustatyto audito kokybės užtikrinimo peržiūras. Šios peržiūros turėtų būti proporcingos tikrinamo auditoriaus veiklos mastui ir pobūdžiui;
- atlikti tyrimus, siekiant nustatyti netinkamo viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito atvejus, juos ištaisyti ir užkirsti jiems kelią;
- vykdyti viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito paslaugų rinkos pokyčių stebėseną;

- vykdyti reguliarią galimų grėsmių didelių audito įmonių veiklos tęstinumui, įskaitant riziką dėl didelės koncentracijos, stebėseną ir reikalauti, kad didelės įmonės rengtų tokių grėsmių pašalinimo planus nenumatytiems atvejams;
- savo veiklą vykdyti skaidriai, taip pat viešai skelbti konkrečių kokybės užtikrinimo peržiūrų ataskaitas.

Pažymėtina, kad auditorių ir audito įmonių patikrinimai ir tyrimai turėtų būti atliekami tik audito viešosios priežiūros institucijos (t. y. tarnybos), turinčios įgaliojimų ir pakankamų išteklių, darbuotojų, kurie galėtų pasitelkti nepriklausomus, su audito profesija nesusijusius ekspertus.

Apibendrinant, Europos Komisija teikiamais pasiūlymais siekia gerinti Europos Sąjungos teisės aktų nustatyto audito kokybę ir atkurti pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis.

Direktorius

Audrius Linartas

J. Žemaitis